

Türk Kadın Ekonomistler Topluluğu

(Turkish Women Economists Society)

Araştırma Notu 10-04

MART 2010

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE KADIN EĞİTİMİ VE KALKINMA İLİŞKİSİ¹

Aslı ÖZPOLAT²

Özet

Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kadın eğitimi, kalkınma planlarında uzun süre dikkate alınmamıştır. Ancak, eğitimin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi birçok ampirik çalışmaya konu olmuş ve hemen hepsinde kadın eğitiminin kalkınma büyümeye önemli ölçüde katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Araştırmalar, kadınların eğitimden erkeklerle eşit ya da onlardan daha fazla yarar sağladığını, düşük gelir grubundaki ülkelerde kadın eğitimine yapılan yatırımın erkek eğitiminden daha yüksek verimi olduğunu göstermektedir.

Kadın Eğitimi ve Kalkınma İlişkisi

Günümüzde birçok ülkede, mevcut aktif nüfusun bir kısmını oluşturan kadınlar, kalkınmanın dayandırabileceği insan kaynakları içinde kabul edilmektedir. Kadının eğitimi onun bireyselleşerek dış dünyaya açılmasını ve bağımsızlaşmasını sağlamaktadır. Kimseye bağlı olmadan yaşamını sürdürebilen ve bilinçli kararlar alabilen kadınlar sosyal eşitliğin sağlanmasında da çok önemli bir rol oynamaktadır Eğitim; kadınlara ilgilerini ve çıkarlarını özel yaşamın dışına çıkarma, geleneksel kadın ortamlarından farklı çevrelerle tanışma şansı vermekte; hareket ve girişim özgürlüğünü artırmaktadır.

¹ Bu araştırma notunun içeriğinden yalnız yazarı sorumludur ve bu yayın Tukaed'in görüşlerini yansıtmamaktadır.

² Aslı Özpolat, Gaziantep Üniversitesi, asliozpolat@gmail.com

Kadının eğitim düzeyi yükseldikçe aile başına daha az çocuk düştüğü gibi, daha az çocuk ölümüyle karşılaşılmakta, evlilik yaşı ertelenmekte, daha sağlıklı, daha iyi beslenmiş ve eğitilmiş çocuklar yetişme olasılığı güçlenmekte, özellikle kız çocuklarının eğitim şansı yükselmektedir. Bununla birlikte kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne katılım oranlarının da arttığı görülmektedir dolayısıyla kadın eğitimi bir ülkenin toplumsal ve siyasal gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Kadının Eğitim Durumu

Aşağıdaki tabloda ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre kadın eğitim durumları yer almaktadır. Eğitim durumu 1960, 1980 ve 2000 yılları itibariyle, ortalama eğitim yılı ile ölçülmekte ve iki ayrı yaş grubuna ve cinsiyete bağlı olarak farklı gelişmişlik düzeylerine göre verilmektedir.

Tablo 1: Cinsiyete Göre ve Ülkelerin Gelişmişlik Düzeyine Göre Eğitim Durumu

Ülke Grubu (Ülke Sayısı)	Yıl	25 yaş ve üzeri			15 yaş ve üzeri		
		Ortalama eğitim yılı		Cinsiyet oranı (A/B, %)	Ortalama eğitim yılı		Cinsiyet oranı (A/B, %)
		Kadın A	Erkek B		Kadın A	Erkek B	
Gelişmekte olan ülkeler (73)	1960	1.16	2.39	48.5	1.46	2.63	55.7
	1980	2.20	3.94	55.9	2.74	4.37	62.5
	2000	4.03	5.74	70.2	4.33	5.92	73.2
Gelişmiş ülkeler (23)	1960	6.74	7.23	93.3	6.87	7.26	94.7
	1980	8.39	8.98	93.5	8.65	9.09	95.2
	2000	9.55	10.06	94.9	9.53	10.01	95.3
Geçiş ekonomileri (11)	1960	6.70	7.80	85.9	7.01	7.95	88.2
	1980	8.21	9.20	89.2	8.50	9.36	90.7
	2000	10.01	9.87	101.5	9.89	9.44	104.7
Dünya (107)	1960	4.28	4.96	86.4	4.31	4.98	86.7
	1980	5.27	6.31	83.6	5.42	6.43	84.3
	2000	6.18	7.28	84.9	6.13	7.19	85.9

Kaynak: Barro, Robert J. ve Lee, J. W. (2001). “ International Data on Educational Attainment: Updates and Implications,” *Oxford Economic Papers*,

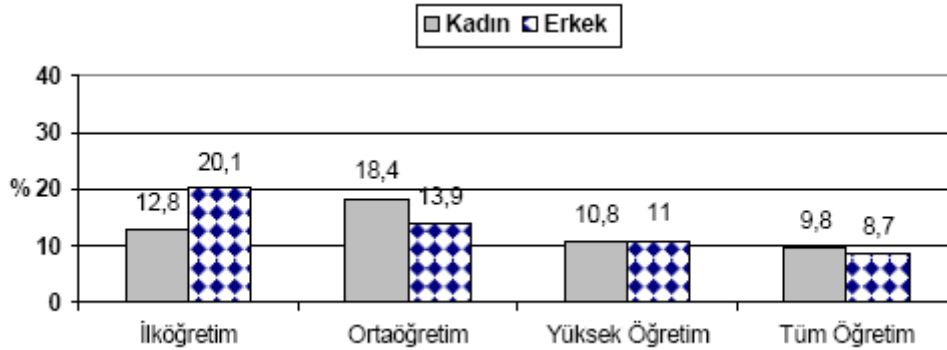
Tablo 1'e göre, 15 yaş ve üzeri kadınların ortalama eğitim süresi, 1960 yılında 4.31 yıl iken 1980 yılında 5.42 yıla ve 2000 yılında 6.13 yıla yükselmiştir. Aynı süreler erkekler için, sırasıyla 4.98, 6.43 ve 7.19 yıl olmuştur.

Gelişmişlik düzeyine göre ortalama eğitim yılı göstergelerine bakıldığında, gelişmekte olan ülkelerin en düşük ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki kadın ve erkeklerin ortalama eğitim süreleri, 1960 yılında sırasıyla 1.16 ve 2.39 yıl iken, 1980 yılında 2.20 ve 3.94, 2000 yılında ise 4.03 ve 5.74 yıl olmuştur. Gelişmiş ülkelerde ve geçiş ekonomilerinde ise, kadın ve erkeklerin ortalama eğitim süreleri 1960 yılında yaklaşık 6 yıl iken, 1980 yılında yaklaşık olarak 8 yıla ve 2000 yılında yaklaşık 10 yıla çıkmıştır. Bu göstergelere göre, dünya nüfusunun ortalama eğitim yılı artmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin ortalama eğitim yılındaki artış diğer ülkelere göre daha yüksektir. Bu yükselmeye rağmen, gelişmekte olan ülkelerin 2000 yılı ortalama eğitim yılı düzeyi, gelişmiş ülkelerin 1960 yılındaki ortalamasının altındadır. 15 yaş üzeri nüfusun eğitim dağılımını belirten cinsiyet oranı 1960 yılında % 86.7 iken bu oran 2000 yılında % 85.9 olmuştur. Yine aynı oran, gelişmekte olan ülkelere 2000 yılı için % 73.2, gelişmiş ülkeler için % 95.3 ve geçiş ekonomileri için ise % 104.7 olmuştur. Buna göre, kadınlar ve erkeklerin ortalama eğitim süreleri artmakta, ancak aradaki fark kapanmamaktadır. Kadın ve erkek arasındaki eğitim açığının en yüksek olduğu ülkeler, gelişmekte olan ülkelerdir. Geçiş ekonomilerinde ise kadınlar, erkeklere göre ortalama olarak daha fazla eğitim almakta, kadın-erkek arasındaki eğitim açığı erkek aleyhine gerçekleşmektedir.

Kadın Eğitiminin Getirisi

Grafik 1’de, Psacharopoulos ve Patrinos’ un (2002) 98 ülke için yaptığı çalışma yer almaktadır. Grafik 1’e göre ilköğretimin kadınlara sağladığı getiri oranı % 12.8 iken, erkeklerde bu oran % 20.1 olmaktadır. Yine aynı şekilde, yükseköğretimin kadınlara sağladığı getiri % 10.8 olurken, erkeklerde % 11 olmaktadır. Orta öğretimde ise durum kadınlar lehinedir. Kadınlara ortaöğretimin getirisi % 18.4 iken, erkeklerde % 13.9 düzeyinde kalmıştır.

Grafik 1: Psacharopoulos, G. ve Patrinos, H. (2002). “Returns to Investment in Education: A Further Update”, *World Bank Policy Research Working Paper*, 2881:15

Tüm öğretimin ortalama getirisi kadınlarda % 9,8, erkeklerde ise, % 8.7 düzeyindedir. Buna göre, kadınların eğitimden elde ettikleri getiri, erkeklerin elde ettikleri getiriden daha yüksektir.

Kadın, kalkınmanın etkili bir parçası olarak kabul edildiğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin de giderilmesi gerekmektedir. Özellikle eğitim alanında yaşanan eşitsizlik, kadınların toplumsal hayata katılımlarını zorlaştırmakta, dolayısıyla üretimde aktif olarak yer alamamalarına sebep olmaktadır. Eğitimin ekonomik büyümeyi arttırdığı gerçeği kadınların

eğitim seviyelerinin arttırılmasının gerekçesini oluşturmaktadır. Tüm bunların yanında kadınların düşük ücretli ve kötü koşullarda çalışmaları, işte ve işe alınmada yaşadıkları ayrımcı politikalar ve aile işçisi olarak çalışmaları kadının kalkınmadaki etkisini azaltmaktadır. Dolayısıyla eğitim kalitesinin arttırılması, kadınların eğitime katılımlarının sağlanması ve hem eğitim alanında hem de istihdam alanında eşsizliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Yüksek Lisans

Gaziantep Üniversitesi İktisat

Lisans

Çukurova Üniversitesi İngilizce İktisat

Yabancı Dil

» **İngilizce** Çok iyi

» **Fransızca** Orta

Yapılan Çalışmalar:

- Yüksek lisans tez çalışması: “Gelişmekte Olan Ülkelerde Kadın Eğitimi ile Büyüme ve Kalkınma Arasındaki İlişki”
- Yayın aşamasında olan kitap : “Gelişmekte Olan Ülkelerde Kadın Eğitimi ile Büyüme ve Kalkınma Arasındaki İlişki”. Elips yayıncılık
- Anadolu Üniversitesi Uluslar arası İktisat Kongresi tebliğ sunumu: “Gelişmekte Olan Ülkelerde Kadın Eğitimi ile Büyüme Arasındaki İlişki”. 17.06.2009
- Yayımlanmış makale: “Kalkınmada Sanayileşme ve Devletin Rolü”. Yazarlar: Yrd. Doç. Dr. Berna Balcı İzgi ve Aslı ÖZPOLAT. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008 Aralık dönemi
- 2004 yılında arı grubunca hazırlanan yarışma çerçevesinde Prof. Dr. Mahir Fisunoğlu Danışmanlığında hazırlanan “Türkiye’de sürdürülebilir Kalkınma stratejileri” adlı makale çalışması
- 2004-2005 Ekonomistler platformu Adana koordinasyon üyeliği esnasında hazırlanan “Türkiye’de Sürdürülebilir kalkınma stratejileri” adlı proje çalışması

